

Kazachstan – monitor ekonomického vývoja **november - december 2018**

1. Aktuálny makroekonomický vývoj / očakávané trendy

Produkcia v priemysle za január-november 2018 vzrástla medziročne o 4,5 %, darilo sa ťažbe ropy (+4,9 %, vytŕažených bolo 82,4 mil. ton), medenej rudy (94,7 mil. ton, nárast o 7,4 %). Vyrobito sa 3,6 mil. ton benzínu (+28,9 %), 2,5 mil. ton plochých valcovaných výrobkov (pokles o 5,5 %), 0,4 mil. ton rafinovanej medi (+3,8 %), 9,5 mil. ton portlandského cementu (+6,8 %), 3,7 mil. ton múky (+2,7 %), 97 mld. KWh elektrickej energie (+4,4 %). Rast produkcie bol zaznamenaný v 14 regiónoch Kazachstanu, problematickými sú Kyzylordská, Západokazašská a Turkestarská oblasť s poklesom produkcie v priemysle.

Rast HDP za 11 mesiacov r. 2018 dosiahol 4,1 % a na tejto úrovni sa drží už 3. mesiac po sebe. Základným faktorom hospodárskeho rastu ostáva silný investičný a spotrebiteľský dopyt, vysoká výrobná aktivita v hlavných oblastiach ekonomiky (hlavne ťažobný a bankový priemysel). Miera inflácie sa drží v požadovanom rozmedzí 5-7 % - medziročná inflácia v novembri 2018 dosiahla 5,3 %, od začiatku r. 2018 činila 4,6 %.

Objem investícií do základného kapitálu za január-november 2018 predstavoval 9 630,1 mld. KZT (22,8 mld. EUR), čo v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka predstavuje nárast o 18,3 %. Prevládajúcim zdrojom investícií boli vlastné prostriedky firiem (7 043,2 mld. KZT alebo 73 % celkových investícií), rozhodujúci podiel pripadol na ťažobný a bankový priemysel (41,7 %), menej už na operácie s nehnuteľným majetkom (13 %), dopravu a skladovanie (12,4 %). Hlavný podiel na celkových investíciách do základného kapitálu mali veľké firmy (5 381 mld. KZT alebo 56 %).

Celkový obrat zahraničného obchodu Kazachstanu za január-október 2018 dosiahol 76,8 mld. USD a v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka sa zvýšil o 22,6 %. Vývoz predstavoval 50,0 mld. USD (+29,3 %), dovoz bol 26,8 mld. USD (11,7 %). Priemerná nominálna mesačná mzda v novembri 2018 dosiahla 166,175 tis. KZT (393 EUR), priemerný mesačný príjem na jedného obyvateľa bol 90,490 tis. KZT (214 EUR) a v nominálnom vyjadrení sa zvýšil o 0,9 %, v reálnom sa však znížil o 4,2 %.

EBRD vo svojej prognóze z 2.11. uviedla, že **hospodársky rast Kazachstanu za rok 2018 dosiahne 4 %**, čo zodpovedá dynamike zaznamenatej v r. 2017 (4,1 %) a v podstate koreluje s aktuálnymi očakávaniami zo strany kazašskej vlády a väčšiny analytikov. Spomalenie rastu HDP v r. 2019 na 3,5 % je odôvodňované očakávanými nižšími príjmami z ťažby a predaja ropy. Súčasne s tým sa **očakáva prezidentom Nazarbajevom avizované podstatné zvýšenie minimálnej mzdy (o 50 %) od januára 2019**, čo by malo podľa EBRD podporiť rast domácej spotreby. Svoj podiel na udržaní dynamiky rastu HDP v nasledujúcom období by mali mať aj pokračujúce výrazné investície do oblasti ropného a plynárenského priemyslu. EBRD zároveň očakáva, že v celom regióne Strednej Ázie sa hospodársky rast spomalí zo 4,8 % v predchádzajúcom roku na 4,6 % v r. 2018, hlavne v dôsledku rozpočtovej konsolidácie a výrazného zníženia ťažby zlata v Kirgizskej republike. V r. 2019 sa rast HDP v regióne ďalej mierne spomalí na 4,2 % kvôli nižším príjmom ťažobného sektoru, vyššej miere inflácie, limitovanému rastu reálnych príjmov a spotreby. Rovnaký odhad hospodárskeho

rastu Kazachstanu v r. 2018 zverejnila 10.12. aj **Ázijská rozvojová banka**, ktorá však v r. 2019 očakáva, že jeho HDP bude rásť trochu rýchlejšie ako uvažuje EBRD a dosiahne úroveň 3,8 %.

Vláda na svojom zasadnutí 26.11. prerokovala aktualizovanú **Prognózu sociálno-ekonomického rozvoja Kazachstanu na roky 2019-2023**. V súlade so situáciou na svetových trhoch s ropou znížila odhad vývoja jej ceny v roku 2019 zo 60 na 55 USD za barel a na základe toho upravila aj prognózu vývoja hlavných ekonomických ukazovateľov. **Rast reálneho HDP v r. 2019 by mal dosiahnuť 3,8 %** (nominálny HDP dosiahne 64 011 mld. KZT, 166,4 mld. USD) s postupným miernym nárastom na úroveň 4,5 % v r. 2023 (nominálny HDP: 86 450 mld. KZT, 233,7 mld. USD). **Produkcia v priemysle by sa v r. 2019 mala zvýšiť o 2,7 %** a potom rásť tempom na úrovni 3 % až do r. 2023, keď sa prognózuje hodnota 4,6 %. Najsledovanejší koeficient, objem ťažby ropy, by mal v r. 2019 dosiahnuť 88,0 mil. ton s minimálnym rastom na 90 mil. ton v r. 2022, po ktorom by mal nasledovať výrazný skok na 99 mil. ton v r. 2023 hlavne vďaka spusteniu nových ťažobných polí na offshorovom nálezisku Kašagan na severe Kaspického mora. Miera inflácie by sa mala v nasledujúcom období pohybovať v koridore 4,0-6,0 % (2019) a postupne klesať na 3,0-4,0 % v r. 2023. **Plán vývozu v r. 2019 predstavuje 54,1 mld. USD, dovozu 32,9 mld. USD**. Rozpočtové príjmy v r. 2019 by mali dosiahnuť 11 509,9 mld. KZT (27,2 mld. EUR) a výdavky 12 911,4 mld. KZT (30,6 mld. EUR). Deficit verejných financií v r. 2019 je naplánovaný na 1,5 % HDP. Miera nezamestnanosti ostane v nasledujúcich 5 rokoch stabilná na úrovni 4,8 %.

2. Podnikateľské prostredie / podpora podnikania/ aktivity firiem

Aktuálny stav privatizačného procesu

Na zasadnutí vlády 11.12. bol prerokovaný aktuálny stav plnenia **Komplexného plánu privatizácie na roky 2016-2020**, ktorý v súčasnosti pokrýva 922 objektov (vrátane 48 subjektov, o ktoré bol dodatočne doplnený iba nedávno – 9.11.2018). Od r. 2016 až do súčasnosti bolo na predaj ponúknutých 532 objektov, z ktorých bolo 465 predaných v celkovej hodnote 296 mld. KZT. 96 objektov sa nachádza vo fáze prípravy na predaj; 287 ich bolo určených na reorganizáciu a likvidáciu – z nich 160 prípadov už bolo vyriešených. Okrem toho 7 objektov bolo vyňatých z **privatizačného programu, ktorého plnenie takto v súčasnosti dosahuje 88 %**. V r. 2019 bude na predaj ponúknutých 23 objektov, z čoho 7 budú predstavovať veľké spoločnosti (Air Astana, Kazakh telecom a ďalšie) patriace pod správu fondu národného blahobytu Samruk-Kazyna. Ich majetok bude postupne predaný formou IPO (prvá verejná ponuka akcií). Minulý mesiac (14.11) už bolo prostredníctvom Londýnskej burzy cenných papierov a Astanskej burzy AIFC predaných 15 % akcií národnej jadrovej spoločnosti Kazatomprom v hodnote 168 mld. KZT (451 mil. USD).

Ocenenie pre najlepších zahraničných investorov

14.12. sa v Astane uskutočnila každoročne organizovaná **ceremónia vyhlásenia 10 najvýznamnejších zahraničných investorov**, ktorí predstavovali najväčší prínos pre rozvoj ekonomiky Kazachstanu v roku 2018. Ocenené boli nasledujúce firmy, ktorých investície dosiahli celkovo sumu 1 mld. USD a umožnili vytvoriť 2 500 nových pracovných miest:

1. Alstom (Francúzsko): výroba elektrických lokomotív a elektrických spínačov;
2. Air Liquide (Francúzsko): výroba technických plynov;
3. Linde Group (NSR): výroba technických plynov;
4. Solarnet Investment (NSR): výstavba fotovoltaickej elektrárne;
5. China Gezhoubu Cement (Čína): výstavba závodu na výrobu cementu;

6. CG Corp Global (Singapur): výroba potravín (cestoviny);
7. DTN (USA): zavedenie systému presného meteorologického monitoringu;
8. Eczacibasi Hodling (Turecko): výstavba závodu na výrobu papierenských hygienických výrobkov, spracovanie olovnato-strieborných rúd;
9. Lukoil (Rusko): výstavba závodu na výrobu mazacích olejov;
10. Phoenix (SAE): výroba extrudovaných krmovín.

Rast počtu malých firiem

Celkový počet registrovaných podnikateľských subjektov koncom novembra 2018 dosiahol 279,2 tisíc a medziročne sa zvýšil o 9,4 %. **Podiel malých firiem** (v KZ ide o subjekty do 100 zamestnancov a príjmami 300-tisíc násobku ukazovateľa MRP*, stredné firmy majú od 100 do 250 zamestnancov a veľké nad 250) **predstavoval 96,9 % (270,6 tisíc, nárast o 9,6 %)** z celkového počtu registrovaných subjektov. Spomedzi registrovaných malých firiem bolo aktívnych iba 57,6 % (155,9 tisíc) subjektov. Priemerný ročný rast počtu aktívnych malých firiem za ostatných 5 rokov bol pritom pomerne vysoký, keď dosiahol 8,3 %. Najvyšší počet aktívnych malých firiem bol koncom novembra 2018 registrovaný v oblasti obchodu (36,9 tis. subjektov; nárast o 17,4 %), stavebníctva (15,8 tis., +26 %) a vzdelávania (15 tis., +6,5 %), profesionálnej, vedeckej a technickej činnosti (11,5 tis., +17%), priemyslu (9,9 tis., +12,5 %). Z regionálneho hľadiska je najviac aktívnych malých firiem zaregistrovaných v Almaty (36,4 tis., nárast o 17,4 %), Astane (25 tis., +50,1 %) a v Karagandijskej oblasti (11 tis., +5,9 %). Pozn.: hodnota MRP* (mesačný rozpočtový ukazovateľ) na r. 2019 predstavuje 2 525 KZT <https://uchet.kz/week/mrp-mzp-na-2019-god-v-kazakhstan/>

Hodnotenie Svetovej banky Doing Business

Kazachstan si v najnovšom hodnotení Svetovej Banky „Doing Business“ z 31.10.2018 prekvapujúco výrazne polepšil, a to podstatne lepšie, ako sa očakávalo, keď **postúpil z 36. na 28. miesto (SR sa umiestnila na 42. priečke)**. Spomedzi 10 hodnotených indikátorov sa Kazachstan v sektore „Ochrana minoritných investorov“ umiestnil na dokonca na prvom mieste, v kategórii „Zabezpečenie plnenia zmlúv“ to bolo 4. miesto, „Registrácia nehnuteľnosti“ získala 18. miesto, „Stavebné povolenia“ 35. a registrácia firiem 36. pozíciu. **Spomedzi svojich hlavných partnerov sa Kazachstan umiestnil na najvyššej priečke** – Ruská federácia bola na 31. mieste, Bielorusko na 37., Kirgizsko na 70., Uzbekistan na 76. mieste). Svetová banka oceňuje skrátenie celkového času nevyhnutného na registráciu DPH z 9 na 5 kalendárnych dní, zavedenie elektronického systému colných deklarácií „Astana-1“ v oblasti medzinárodného obchodu, čo umožnilo skrátiť dobu nevyhnutnú na vybavenie colných dokumentov na export zo 133 na 105 dní; zlepšil sa tiež prístup k vynesným súdnym rozhodnutiam na všetkých úrovniach.

Nový závod na výrobu traktorov

Znáмым a dlhoročným problémom Kazachstanu je opotrebovaný park poľnohospodárskej techniky. Jedno z riešení by mala priniesť aj priemyselná zóna Kostanaj, v ktorej holding «Композит групп» realizuje investičný projekt, cieľom ktorého je závod na montáž traktorov s ročnou kapacitou 3 tisíc strojov, ktorých komponenty budú dodané z Minského traktorového závodu MT3. Do konca r. 2018 plánuje investor zmontovať 250 traktorov a v r. 2019 by sa ich počet mal zvýšiť na 3 tisíc jednotiek, všetky budú určené pre domáci trh.

Emisia eurobondov

Kazašská vláda prostredníctvom rezortu financií uskutočnila 9.11. úspešnú **emisiu euroobligácií v celkovej hodnote 1,05 mld. EUR**. Emisia pozostávala z 2 tranží: 525 mil. EUR s dobou splatnosti v r. 2023 a sadzbou 1,55 % p.a.; a 525 mil. EUR s dobou splatnosti

v r. 2028 a sadzbou 2,375 % p.a. Okrem toho boli na Astanskej burze AIFC emitované euroobligácie s dobou splatnosti v r. 2028, objem dopytu predstavoval 83 mil. EUR, s počiatčnou sumou 56,5 mil. EUR (11 % objemu emisie 10-ročných euroobligácií). Euroobligácie sú zahrnuté do listingu Londýnskej burzy cenných papierov a sú tiež súčasťou listingu burzy Medzinárodného finančného centra Astana (AIFC). 5.11. sa v Londýne uskutočnilo oceňovanie (pricing), na ktorom sa zúčastnilo viac ako 200 investorov s celkovým objemom aktív 25 bil. USD. Objem zaknihovaných objednávok predstavoval 3,3 mld. EUR. Emisiu zorganizovali medzinárodné spoločnosti Citi a Societe Generale v spolupráci s kazašskou spoločnosťou BCC Invest. Na rok 2019 už nie je naplánovaná žiadna nová emisia eurobondov.

Budúcnosť finančného centra AIFC v Astane

Riaditeľ Astanského medzinárodného finančného centra AIFC (www.aifc.kz) K. Kelimbetov informoval 8.11. o svojich predstavách ďalšieho rozvoja centra. Ako uviedol, **cieľom pre tento rok je mať zaregistrovaných v AIFC 100 firiem**, na budúci rok 250 a do konca r. 2020 plánuje pokrývať 500 spoločností. Podiel domácich firiem by sa mal postupne znižovať zo súčasných 70 %, na 50 % o rok neskôr a od r. 2020, pokiaľ bude pokračovať priaznivý vývoj svetovej ekonomiky, by zahraničné firmy mali dominovať na trhu AIFC. V súčasnosti sú v centre AIFC zaregistrované spoločnosti, ktorú sú základom finančného sektora Kazachstanu, venujú sa kapitálovým trhom, brokerským službám, islamskému financovaniu, „zelenému“ financovaniu, klasickému poisťovníctvu a ďalším finančným službám.

Vstup strategického čínskeho investora do automobilového priemyslu

Kazašská vláda podpísala 11.12. investičnú zmluvu o odkúpení 51 % akcií najväčšieho výrobcu automobilov **SarjarkaAvtoProm** čínskou štátnou spoločnosťou pre dovoz a vývoz automobilov **CMC** (China National Machinery IMP. & EXP. CORP), ktorá je súčasťou skupiny Genertec (China General Technology Group). V rámci rozvoja spoločného podniku plánujú partneri zabezpečiť ročný objem produkcie automobilov na úrovni 100 tisíc jednotiek s lokalizáciou výroby do 50 %. Celková suma investícií do spoločného podniku predstavuje 1,1 mld. USD a v rokoch 2019-2021 sa plánuje spustenie produkcie automobilov značky JAC, ANKAI, HOWO, HANTENG.

Prezentácia nových projektov priemyselného rozvoja

V rámci osláv Dňa industrializácie (11.12.) prezident N. Nazarbajev oficiálne spustil **28 nových projektov** z oblasti banského a ťažobného priemyslu, dopravy a logistiky, digitalizácie a IT, strojárkej výroby, elektrotechnického priemyslu, výroby stavebných materiálov, spracovania odpadu, energetiky, poľnohospodárstva. **Medzi novými projektmi je aj dlho očakávaná výstavba plynovodu Sarjarka**, majúceho za cieľ plynofikovať stredné a severné oblasti Kazachstanu vrátane hlavného mesta Astany. Plynovod v dĺžke 1 061 km s ročnou kapacitou 2,2 mld. m³ zemného plynu, vedúci po trase Kyzylorda-Žezkazgan-Karaganda-Temirtau-Astana, umožní zásobovať zemným plynom 2,7 mil. obyvateľov. Kazachstan doposiaľ v rámci svojho programu industrializácie uviedol od r. 2009 do prevádzky 1 250 nových výrobných podnikov, z čoho 100 subjektov bolo realizovaných v tomto roku. Celkovo bolo vytvorených viac ako 300 tis. pracovných miest.

Národná mena naďalej oslabuje

Šéf Národnej banky Kazachstanu D. Akišev informoval 11.12., že **banka bude aj naďalej pokračovať v politike tzv. plávajúceho výmenného kurzu národnej meny tenge (KZT, ₸)** aj napriek tomu, že od začiatku tohto roku oslabila už o 11,8 %. Kurz sa na základe tejto politiky stanovuje iba podľa vývoja dopytu a ponuky na trhu (vláda oficiálne nestanovuje

cieľový koridor ako predtým). Oslabenie KZT v priebehu roku 2018 bolo podmienené dynamikou vývoja svetových cien ropy, posilňovaním USD voči väčšine zahraničných mien a tiež znížením výmenného kurzu RUB.

Rast predaja osobných vozidiel

Za 11 mesiacov r. 2018 bolo v Kazachstane predaných 52,467 tis. osobných vozidiel, čo predstavuje medziročný nárast o 26 % a dobrý signál aj pre slovenských exportérov. Lídrom na trhu sú značky Lada (12,061 tis. predaných vozidiel) a Toyota (11,215 tis. vozidiel), z jednotlivých modelov je to Toyota Camry (4,208 tis. áut), Lada Granta (3,147 tis. ks) a Lada 4x4 (3,036 tis. ks). Vozidiel KIA Sportage slovenskej výroby sa predalo 846 ks a v predajnosti jednotlivých značiek zatiaľ zaujímajú 12. miesto. Kazašský zväz automobilového priemyslu zároveň informoval, že v r. 2019 očakáva ďalší rast predaja osobných vozidiel nad 79 tisíc jednotiek.

3. Energetika / nerastné suroviny / obnoviteľné zdroje energie

Ťažba nerastných surovín

Ťažba ropy a kondenzátu za 11 mesiacov r. 2018 dosiahla 82,4 mil. ton (nárast o 4,9 %), z čoho 49 mil. ton pripadlo na veľké náleziská – Tengiz (25,9 mil. ton), Kašagan (12 mil. ton) a Karačaganak (11,1 mil. ton). Export ropy bol 66 mil. ton pri medziročnom náraste o 3,8 %. 3 kazašské rafinérie v uvedenom období spracovali 15 mil. ton ropy (+8,6 %), vyrobených bolo 10,6 mil. ton ropných produktov (letecký kerozín, nafta, benzín, mazut) pri náraste o 9,3 %. Celkovo je situácia na trhu s pohonnými hmotami hodnotená ako stabilná (pred rokom v októbri došlo k dočasnému nedostatku benzínu, ktorý musel byť dovezený vo väčšom objeme z Ruska). Ťažba zemného plynu dosiahla 50,5 mld. m³ pri raste o 4,8 %, export bol 17,9 mld. m³ (+4,8%). Uránu sa vytťažilo 19,6 tis. ton (-7 %).

Spolupráca s Ruskom v jadrovej energetike

Premiér B. Sagintajev sa 8.11. stretol s generálnym riaditeľom ruskej štátnej spoločnosti pre atómovú energiu Rosatom A. Lichačevom, s ktorým rokoval o ďalšej spolupráci s touto korporáciou a realizácii spoločných projektov v oblasti mierového využitia jadrovej energie, ťažby a obohacovania uránu, veternej energetiky, obnovy technickej základne jadrovej energetiky a produkcie rôznych inovatívnych výrobkov. V súčasnosti sa spolupráca medzi národnou kazašskou spoločnosťou Kazatomprom a ruskou Rosatom realizuje v rámci Komplexného programu rusko-kazašskej spolupráce v oblasti využívania jadrovej energie na mierové účely. Okrem toho sú rozpracované spoločné projekty v metalurgickom závode AO «Ульбинский металлургический завод» a v oblasti výstavby novej jadrovej elektrárne na území Kazachstanu, kde v súčasnosti nie je v prevádzke žiadne takéto zariadenie.

Plynofikácia pokračuje, národný operátor ďalej subvencuje dodávky plynu

Vedenie spoločnosti KazTransGaz oznámilo 19.11., že v súčasnosti sú dodávky zemného plynu zabezpečované pre viac ako 8 mil. spotrebiteľov v 11 oblastiach KZ (spolu ich je 17). V porovnaní so situáciou pred 5 rokov ide o nárast o 3 mil. spotrebiteľov, percento plynofikácie krajiny sa za uvedené obdobie zvýšilo z 30 % na súčasných 48 %. KazTransGaz, národný operátor v oblasti zásobovania zemným plynom, však na domáci trh dodáva plyn za ceny nižšie, ako sú výrobné náklady; tieto subvencie ho ročne stoja asi 50 mld. KZT (120 mil. EUR).

Finančné zabezpečenie výstavby plynovodu Sarjarka

Ministerstvo energetiky Kazachstanu informovalo 11.12. o vypracovaní schémy na financovanie výstavby nového plynovodu Sarjarka, ktorý umožní plynifikovať regióny stredného a severného Kazachstanu. Do základného kapitálu projekčnej spoločnosti AO AstanaGaz KMG (<http://www.astanagas.kz/zakup/>) vo výške 80,3 mld. KZT (90 mil. EUR) investujú po 50 % (40,15 mld. KZT) štátne fondy AO FNB Samruk-Kazyna (<https://www.sk.kz/>) a AO NUH Bayterek (<https://www.baiterek.gov.kz/ru>). Úverové prostriedky bánk vo výške 102 mld. KZT (241 mil. EUR) zabezpečí na polovicu Eurázijská rozvojová banka a Rozvojová banka Kazachstanu. Okrem toho štátny penzijný fond AO ENPF (<https://www.enpf.kz/ru/>) investuje 85 mld. KZT (201 mil. EUR) do nákupu obligácií spoločnosti AO AstanaGaz KMG.

Emisia akcií spoločnosti Kazatomprom

Národná jadrová spoločnosť Kazatomprom uskutočnila 14.11. prvú verejnú ponuku (IPO) 15 % svojich akcií v celkovej hodnote 168 mld. KZT (451,3 mil. USD) na burze medzinárodného centra AIFC v Astane a na Londýnskej burze. Akcie získalo 49 zahraničných a 17 domácich právnických osôb a 2 700 občanov Kazachstanu. Emisia ďalších 10 % akcií spoločnosti Kazatomprom je naplánovaná na začiatok r. 2019. Ostatné akcie, ktoré nie sú súčasťou IPO, ostávajú pod kontrolou kazašského štátneho fondu Samruk-Kazyna (Fond národného blahobytu). Spoločnosť Kazatomprom (<http://www.kazatomprom.kz/en>) je národným operátorom pre export uránu (40 % svetového trhu) a jeho zlúčenín, vzácnych kovov, paliva pre jadrové elektrárne, špeciálnych zariadení, technológií a materiálov dvojakého použitia.

Aukcia na obnoviteľné zdroje energie

Jesenná časť aukcií na dodávky elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov (slnko, vietor, malé vodné elektrárne) sa uskutočnila v termíne od 3.10. do 10.10.2018. Na ich základe bude v priebehu nasledujúcich dvoch rokov v Kazachstane realizovaných 8 projektov výstavby fotovoltaiických elektrární v Almatinskej, Turkestanskej, Kyzylordskej, Žambylskej oblasti a v blízkosti mesta Šymkent. V priebehu nasledujúcich 3 rokov bude realizovaných 6 veterných parkov s celkovou inštalovanou kapacitou 400 MW v Akmolinskej, Almatinskej, Východokazašskej, Severokazašskej a Žambylskej oblasti. Do 4 rokov budú realizované 3 vodné elektrárne v Almatinskej a Žambylskej oblasti. Kazachstan si kladie za cieľ, aby podiel obnoviteľných zdrojov energie (okrem veľkých vodných elektrární) stúpol zo súčasného jedného percenta na 3 % v r. 2020 a do r. 2025 sa ďalej zvýšil na 6 %.

Ďalší námestník ministra energetiky podozrivý z korupcie

Rezortom energetiky začiatkom tohto roka otriasli dva korupčné škandály, do ktorých boli zapletení námestníci ministra energetiky B. Džaksaliev a G. Sadibekov. Ďalším v poradí je viceminister energetiky A. Škarupa, ktorý je podozrivý zo sprenevery 215 mil. KZT v čase, keď bol primátorom mesta Saraň. Svojej funkcie sa pritom ujal iba nedávno (9.10.2018).

4. Doprava, prepravné koridory, Hodvábna cesta

Rast objemu kontajnerovej prepravy z Číny do Španielska cez územie Kazachstanu

Vedenie čínskej dopravnej spoločnosti Yiwu – International container transport informovalo 11.11., že počet kontajnerových vlakov na trase Yiwu (východná Čína) – Madrid (Španielsko), ktorá bola spustená v r. 2014 (meria 13 tis. km a preprava trvá 17-18 dní, vlaky sú v priemere vypravované 2x za týždeň), sa za 9 mesiacov roku 2018 zvýšil o 80 %.

Vypravených bolo 210 vlakov naložených 19 tis. kontajnermi, z nich 90 % smerovalo cez územie Kazachstanu.

Situácia v leteckej preprave

Podľa informácie Ministerstva pre investície a rozvoj Kazachstanu z 19.11. prepravili kazašské letiská za 10 mesiacov r. 2018 celkovo 12,7 mil. pasažierov pri medziročnom náraste o 6 %. Pribudlo síce 13 nových medzinárodných trás, väčšina (8) z nich však spája kazašské a ruské mestá. Smerom na EÚ pribudli 3 spojenia: Astana-Helsinki/Vilnius, Almaty-Riga a Atyrau-Frankfurt.

5. Medzinárodné hospodárske vzťahy / regionálna spolupráca / vzťahy s EÚ

Rozvoj vzťahov s Estónskom

Estónsky premiér J. Ratas uskutočnil 5.11.-6.11. svoju prvú oficiálnu návštevu Kazachstanu, kde s prezidentom N. Nazarbajevom a premiérom B. Sagintajevom rokoval o súčasnom stave a ďalších možnostiach rozvoja bilaterálnych vzťahov v oblastiach spoločného záujmu, predovšetkým v digitálnych technológiách, zelenej ekonomike, vzdelávaní, zdravotníctve, obchode, investíciách, nákladnej doprave a logistike, poľnohospodárstve, priemyselnej výrobe a farmaceutike.

Vzťahy medzi krajinami SNŠ

Zasadnutie **Rady predsedov vlád krajín SNŠ** sa uskutočnilo v Astane 2.11. Prezident N. Nazarbajev vo svojom vystúpení na stretnutí uviedol, že za viac ako 25 rokov svojej existencie sa SNŠ stalo plnoprávnou organizáciou, ktorá prispieva k zachovaniu historických väzieb medzi obyvateľmi regiónu a pomohla posilniť suverenitu každého účastníckeho štátu. Vzájomný obchod medzi krajinami SNŠ má rastúci trend, v roku 2017 dosiahol 164 mld. USD pri náraste o 25 %. Podobne priaznivé tendencie možno pozorovať aj v tomto roku. Na zasadnutí predsedov vlád SNŠ bolo podpísaných 15 dohôd, týkajúcich sa bezpečnosti jadrových zariadení, spoločného mierového využívania kozmického priestoru, rozvoja spoločnej siete protivzdušnej obrany, rozvoja spolupráce vo finančnej a humanitarnej oblasti. Prijatá bola aj koncepcia spolupráce členských krajín SNŠ v oblasti vývoja a výroby energetických zariadení s využitím najnovších technológií. Bolo dohodnuté, že nasledujúce stretnutie premiérov krajín SNŠ sa uskutoční v máji 2019 v rámci predsedníctva Turkmenistanu v Spoločenstve. Medzi priority Kazachstanu patrí podpora rozvoja obchodných vzťahov, realizácia spoločných projektov v kozmickej oblasti, aktivizácia činnosti v oblasti digitalizácie ekonomík, implementácia spoločných iniciatív v sfére rozvoja zelených technológií a inovácií.

6. Eurázijská ekonomická únia (EEÚ)

Rozvoj vzťahov s Ruskou federáciou

Ruský premiér D. Medvedev uskutočnil 1.11. oficiálnu návštevu Astany. Na stretnutí s premiérom B. Sagintajevom sa venovali otázkam rozširovania obchodnej, investičnej a integračnej spolupráce. Posúdili súčasný stav spoločných projektov v oblasti tepelno-energetického a dopravného-logistického komplexu (vytvorenie vysokorýchlostného koridoru „Eurázia“ na osobnú a nákladnú železničnú dopravu na trase Čína-Kazachstan-Rusko-Európa), spolupráce v sfére moderných technológií a pri využívaní kozmodrómu Bajkonur a budovaní sociálnej infraštruktúry v jeho okolí. Premiér Sagintajev na stretnutí zdôraznil, že Kazachstan a Rusko udržiavajú permanentne vysokú úroveň spolupráce, kde ako príklad slúžia prezidenti oboch krajín, ktorí sú v úzkom kontakte a vedú permanentný dialóg

o aktuálnych otázkach bilaterálnej a multilaterálnej spolupráce. Zdôraznený bol strategický význam partnerstva obidvoch krajín, kde investície ruských firiem v Kazachstane za ostatných 13 rokov dosiahli 13,4 mld. USD, opačným smerom to tiež nebola zanedbateľná suma – 4 mld. USD. Objem vzájomného obchodu za január-august 2018 dosiahol 11,3 mld. USD a medziročne sa zvýšil o 13,3 %. V Kazachstane pôsobí v súčasnosti viac ako 9 právnických osôb s účasťou ruského kapitálu a rozpracované sú spoločné projekty v hodnote okolo 4 mld. USD, zamerané na oblasť chemického a petrochemického priemyslu, poľnohospodársko-potravinárskeho komplexu, výroby strojov, metalurgie, cestovného ruchu a ľahkého priemyslu.

Zasadnutie Eurázijskej ekonomickej komisie

Uskutočnilo sa v Astane 1.11. a na programe malo 22 tém, hlavne otázky týkajúce sa dostupnosti špecifických subvencií, realizácia dohody o značení tovaru identifikačnými znakmi v rámci Eurázijskej ekonomickej únie (EEÚ) s cieľom zabezpečiť legálny pohyb tovaru v tomto priestore, ochranu práv spotrebiteľov a zabránenie tomu, aby boli zavádzaní nesprávnymi informáciami o tovare. Dôležitou otázkou ostáva ďalší rozvoj integračných procesov v rámci EEÚ, navrhnuté bolo prijať deklaráciu o ďalšom rozvoji EEÚ, ktorá bude obsahovať základné vektory rozvoja integračných procesov. Prijaté bolo tiež rozhodnutie o základných smeroch medzinárodnej činnosti EEÚ na rok 2019. Tento dokument sa prijíma každý rok s cieľom definovať strategických partnerov EEÚ a opatrení na rozvoj spolupráce s nimi.

15. medziregionálne fórum spolupráce medzi Kazachstanom a Ruskom

Uskutočnilo sa v meste Petropavlovsk 9.11. na úrovni prezidentov oboch krajín a okrem aktuálnych otázok obchodno-ekonomickej spolupráce sa venovalo rozvoju vzťahov v oblasti cestovného ruchu, ktorá bola hlavnou témou stretnutia ako dôležitý faktor ovplyvňujúci nielen hospodársku spoluprácu ale aj kultúrne vzťahy. Prezidentom bol predstavený projekt rozvoja kozmického komplexu Bajkonur a realizácie sociálnych programov (rekonštrukcia infraštruktúry a plynofikácia obytných štvrtí v meste Bajkonur. Podpísaných bolo spolu 30 dokumentov pokrývajúcich oblasti medziregionálnej, medzivládnej a obchodnej spolupráce. Kazachstan v súčasnosti pripravuje nový 5-ročný plán rozvoja cestovného ruchu, ktorý si kladie za cieľ zvýšiť turistickú atraktivnosť krajiny a vytvoriť viac ako 60 tisíc nových pracovných miest. Spomedzi turisticky najatraktívnejších miest ponúka horskú oddychovú zónu Borovoje, jazerá Balchaš a Alakoľ, zimné lyžiarske stredisko Šymbulak pri Almaty. Plánuje tiež modernizovať hraničné prechody smerom na Rusko, zlepšiť turistickú a dopravno-logistickú infraštruktúru, spolupracovať s Ruskom pri rozvoji turizmu v oblasti Kaspického mora, kozmického cestovného ruchu s využitím kozmodrómu Bajkonur. Zamerať sa chce tiež na medicínsku a vzdelávaciu turistiku.

Spolupráca s Ruskou federáciou pri výrobe malých lietadiel

Spoločnosť Kazašský letecký závod (Казахстанский авиационный завод) sídliaca v meste Petropavlovsk podpísala 9.11. s ruským Leteckým komplexom Iljušina (Авиационный комплекс им. С.В. Ильюшина) memorandum o porozumení, na základe ktorého bude v priebehu nasledujúcich 4 rokov blízko letiska v Petropavlovsku vybudovaný nový spoločný kazaško-ruský závod na výrobu modernizovanej verzie ľahkého viacúčelového lietadla Il-103M. Kazašská strana bude okrem samotnej výroby zabezpečovať aj predaj a servis nových lietadiel, ktoré nájdu svoje využitie v zdravotníctve, lesnom hospodárstve, protipožiarnej ochrane, colnej a pohraničnej službe.

Zasadnutie Najvyššej rady EEÚ

Zasadnutie Najvyššej Eurázijskej ekonomickej rady sa uskutočnilo v Sankt Peterburgu 14.12.-15.12. na úrovni prezidentov 5 členských krajín EEÚ a podľa mediálnej odozvy malo nervózny priebeh. Bieloruský prezident kritizoval celú EEÚ a jej colné sadzby, kirgizský na druhej strane navrhol rozšíriť úniu o ďalších členov. Za hlavný výsledok rokovania bolo označené schválenie programu vytvorenia spoločného trhu so zemným plynom, ropou a ropnými produktami a podpis deklarácie o ďalšom programe integrácie. Kazašský prezident N. Nazarbajev na stretnutí navrhol, aby sa ďalšie zasadnutie uskutočnilo v Astane v máji 2019, keď sa bude oslavovať 5 rokov od podpisu Dohovoru o EEÚ a 25 rokov od zverejnenia myšlienky eurázijskej integrácie, za autora ktorej sa považuje práve prezident Nazarbajev. Pre jednu z priorit rozvoja integračného procesu, digitálnu transformáciu ekonomík, bude v Astane vytvorené špeciálne centrum. Schválený bol návrh o rozvoji spolupráce členov EEÚ v oblasti poskytovania kozmických a geoinformačných služieb na základe národných zdrojov informácií o dištančnom zónovaní zemského povrchu.

Na stretnutí sa diskutovalo tiež o možnom zjednotení ciel na vývoz surovej ropy a ropných výrobkov, ktoré stále nie je doriešené, čo si vyslúžilo ostrú kritiku zo strany bieloruského prezidenta. Jeho postoj je však pochopiteľný, nakoľko jeho krajina nemá skoro žiadne zásoby nerastných surovín a musí ich dovážať z Ruska za rádovo vyššie ceny, aké sú na vnútornom trhu RF. Vytvorenie jednotného trhu s energonosičmi je naplánované na rok 2025. Návrh kirgizského prezidenta na ďalšie rozširovanie EEÚ zodpovedá koncepcii samotnej únie a možno očakávať, že jej novými členmi sa stanú ďalšie krajiny postsovietskeho priestoru, napríklad Uzbekistan alebo možno aj Azerbajdžan, ktorý však údajne nie je veľkým zástancom transparentnosti v colnej oblasti a vo všeobecnosti ani systému spoločného rozdeľovania platieb. Podobnosť ekonomík, blízka mentalita, rozširovanie trhov a možnosť lepšie vzdorovať vonkajším šokom robia spoluprácu v rámci EEÚ pre tieto krajiny zaujímavou.

Myšlienka spoločnej meny EEÚ

Kazašské médiá zverejnili 13.12. informáciu o tom, že krajiny EEÚ plánujú zaviesť spoločnú menu pre cezhraničné vysporiadanie účtov. Autorom tejto iniciatívy je Národná platobná rada Ruskej federácie. Podľa vyjadrenia jej riaditeľky A. Obajevej sa nová mena bude používať výlučne na operácie vzájomného započítavania pri obchodovaní medzi členskými krajinami EEÚ. Nové peniaze budú iba v elektronickej forme a ich zavedenie je považované za nevyhnutné pre uľahčenie vzájomného obchodu medzi štátmi EEÚ. Kurz novej meny, ktorá je označovaná za obdobu európskej ECU, bude závisieť od vzájomného kurzu jednotlivých krajín medzi sebou a mala by postupom času umožniť členom EEÚ odpútať sa od amerického dolára.

7. Rozvoj vzťahov so Slovenskou republikou

Oficiálna návšteva predsedu vlády SR P. Pellegriniho v Kazachstane

Uskutočnila sa v dňoch 14.11.-16.11.2018 a jej súčasťou bolo aj slovensko-kazašské podnikateľské fórum. Viac info na:

Slovenské médiá (17 článkov):

<https://www.ta3.com/clanok/1141367/pellegrini-navstivil-azijske-krajiny-chceme-pomahat-aj-obchodovat.html>

<https://www.ta3.com/clanok/1141284/pellegrini-pokracuje-v-pracovnej-ceste-navstivil-kazachstan.html>

<https://www.ta3.com/clanok/1141101/premier-chce-pomocť-podnikateľom-prerazit-zobral-ich-do-azie.html>

<https://www.vlada.gov.sk/kazachstan-chce-so-slovenskom-spolupracovat-v-oblasti-automobiloveho-priemyslu/>

<https://www.24hod.sk/v-kazachstane-su-v-biznise-potrebne-vztahy-a-pridana-hodnota-projektu-cl632121.html>

<https://www.24hod.sk/azerbajdzan-a-kazachstan-budu-dolezitym-partnerom-eu-v-dovoze-plynu-cl632159.html>

<https://www.24hod.sk/kazachstan-chce-so-sr-spolupracovat-v-oblasti-automobiloveho-priemyslu-cl631891.html>

<https://ekonomika.sme.sk/c/20962409/slovensky-export-do-kazachstanu-sa-takmer-zdvojnásobil.html>

<https://www.hlavnespravy.sk/premier-pellegrini-v-kazachstane-rokuje-o-podpore-obchodu-rozvoji-vztahov/1580424>

<https://www.noviny.sk/ekonomika/388312-obchodne-styky-s-kazachstanom-v-krajine-su-pripravene-miliardy-na-investicie>

<https://www.dobrenoviny.sk/c/148103/azerbajdzan-a-kazachstan-budu-dolezitym-partnerom-eu-v-dovoze-plynu>

<http://www.netky.sk/clanok/kazachstan-chce-so-slovenskom-spolupracovat-v-oblasti-automobiloveho-priemyslu>

<https://www.24hod.sk/slovenski-experti-by-mohli-kazachstanu-pomocť-v-boji-s-danovymi-unikmi-cl631917.html>

<http://www.teraz.sk/najnovsie/p-pellegrini-v-kazachstane-rokuje-o-pod/361222-clanok.html>

<https://www.24hod.sk/kazachstan-buduje-socialny-stat-podla-skandinavskeho-vzoru-cl631833.html>

<https://www.aktuality.sk/clanok/641778/pellegrini-v-kazachstane-rokuje-o-podpore-obchodu-a-rozvoji-vztahov/>

<https://sk-sk.facebook.com/noviny.sk/posts/2144663232239901>

Kazašské médiá (spolu 23 článkov, uvádzame iba niektoré z nich):

<https://24.kz/ru/news/economy/item/277976-v-astane-proshel-kazakhstansko-slovatskij-biznes-forum>

<https://primeminister.kz/ru/news/all/b-sagintaev-na-biznes-forume-oboznachil-prioritetnie-napravleniya-dlya-narashchivaniya-kazahstansko-slovatskogo-sotrudnichestva>

https://forbes.kz/news/2018/11/15/newsid_186378

http://www.akorda.kz/ru/events/akorda_news/meetings_and_receptions/vstrecha-s-premer-ministrom-slovackoi-respubliki-peterom-pellegrini

https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/nazarbaev-vstretilsya-s-premer-ministrom-slovakii-357746/

<https://kapital.kz/economic/73738/prezident-kazahstana-vstretilsya-s-premer-ministrom-slovakii.html>

8. Dôležité výstavy a veľtrhy v teritóriu:

V priebehu nasledujúcich 2 mesiacov nie sú v Kazachstane naplánované významnejšie výstavné akcie, sezóna začína až v marci 2019.

Prehľad výstavných akcií organizovaných v Kazachstane v roku 2019:

<https://www.mzv.sk/documents/736307/347854/Kazachstan+-+ve%C4%B5trhy+a+v%C3%BDstavy+2019>

Zdroj: Kapital KZ, Kazakhstan Today, Kazinform, Government KZ, Forbes KZ, Zakon KZ, Strategy 2050, Astana Times, Akorda, 24 Chabar, Finprom KZ, Informburo KZ, Kazpravda, Primeminister KZ, Qazaq Times, Tengrinews, Kaznews, Ranking KZ, Ministerstvo energetiky KZ, Ministerstvo financií KZ, Výbor pre štatistiku KZ, Ministerstvo národného hospodárstva KZ

Výmenný kurz k 18.12.2018: 422,465 KZT/ 1 EUR

Denný kurz KZT:

<https://www.xe.com/currencyconverter/convert/?Amount=1&From=EUR&To=KZT>

Spracoval: Ján Galoci, radca
Astana, 18.12.2018